

22 Jus vendendi filium emancipatum patri non competere ex Imperiali Constitutione docent Molin. *num.* 24. Trullench *sup.* Lessius *de just. & jur. lib. 2. cap. 5. num.* 17. Pinel. *sup. num.* 23. & alii apud Surd. *d. privi.* 38. n. 15. à quibus ipse non rectè dissentit, quia per emancipationem filius velut extraneus extra familiam, & potestatem patris constituitur, nec vinculum naturale per se solum valet tribuere illam vendendi liberos facultatem ex lege Imperatoris, sicut contingit in matre, cui alienatio filiorum famis causâ non licet. Sanch. *d. dub.* 13. *num.* 2. Molin. *n.* 26. Gregor. Lop. *in l. 8. tit. 17. p. 4.* Pinel. *ubi proximè.* Surd. *cum aliis ex num.* 17. Barbosa *collect. d. l. fin. num.* 9. Merlin. *sup. num.* 82. Jure tamen naturali, gravi urgente necessitate, mater poterit vendere filios, sicut pater. Azor. *sup. vers. Mibi verò.* Trullench *d. dub.* 8. *num.* 8. Molin. *num.* 29. De nepote, quem avus sub potestate habet, controversatur. Quidam huic facultatem vendendi concedunt, sicut patri. Ascan. Clem. *de par. potest. 1. effect.* *num.* 20. Merlin. *sup. num.* 84. Alii denegant. Sanch. *num.* 3. Surd. *num.* 20. Barbosa *n.* 10. qui dissensus conciliari posset, ut prior sententia obtineat ubi filius de medio sublarus est, ac nepos ejus loco jam est subrogatus. Posterior quoties filius supervivit, in cujus potestatem nepos, avo decedente, debet cadere.

Verf. Quinto ad ejusdem legis 2.

23 Jurè naturæ si pater, aut mater famis causâ, aut alia gravi necessitate urgente ex inopia filium vendiderit, hic verè servus fit, cujus dominium emptor irrevocabiliter acquirit. Molin. *ubi proximè.* Hoc Constantinus *in d. l. fin.* ita temperavit, ut qui filium emerit, compellatur pretium recipere, vel mancipium, ut filius venditus liberetur ab obligatione serviendi, ac pristinae suæ ingenuitati restituatur: quod similiter cautum extat *l. 9. tit. 17. part. 4. & observant Molin. d. disput. 33. num.* 22. Trullench *ubi proximè.* Sanch. *num.* 6. Lessius *loc. cit.* Gregor. Lop. *in d. l. 9.* Barbosa *sup. num.* 1. Surd. *num.* 29. Merlin. *n.* 81.

24 Sed si pater venditor pinguiorem nanciscatur fortunam, tenetur filium redimere: quod si impie prætermiserit, per judicem, filio agente, compelli poterit. Sanch. *num.* 7. Molin. *num.* 23. Surd. *cum aliis num.* 24. Barbosa *num.* 11. Ascan. Clem. *d. effect.* 1. *num.* 27. Merlin. *num.* 102. Et patrem ad id teneri in foro conscientiae, asserit. Azor. *d. cap. 19. vers. Si iterum roges.* Jubet dicta lex 9. Partit. reddendam esse emptori eandem quantitatem, quam pretii nomine exsolvit, & expensas, si quas fecisset, ut emptum aliqua arte instrueret, quam didicit. Ex quibus urgens cum Gregorio Lopezio *ibi* deducitur argumentum, addendum traditis *sup. n.* 14. & 15. quibus probavimus, filium sic venditum servum non fieri; nam si in dominium transfret emptoris sub tempus redemptionis, aestimaretur quanti tunc vendi communiter posset, habita ratione artis quâ instructus esset, non expensarum duntaxat, ut lex regia decernit. De fame, & ejus effectibus differuerunt plures, quos congerit Barbosa *d. collect. n.* 12.

Ad Num. 5.

25 Divites in foro externo compelli possunt ad expendendum eas eleemosynas, ad quas in interno

tenentur ex divino, aut naturali præcepto. Sanch. *Consil. Moral. lib. 1. cap. 5. dub. 5. num.* 63. Gregor. Lop. *in proem. Partit. 5.* Mastril. *de Magistrat. lib. 3. cap. 4. n.* 95. Surd. *de alimen. tit. 3. q. 3. n.* 27. Marta *de jurisdic. p. 4. casu* 163. n. 13. Menoch. *de arbitr. casu* 182. n. 43. Bobad. *Polit. lib. 2. cap. 17. num.* 120. Hermos. *addit. gloss. rubr. tit. 1. part. 5. num.* 20. Sarmient. *de redditib. Ecclesiast. part. 3. cap. 4. num.* 3. Scaccia *de commerc. §. 1. q. 7. p. 1. num.* 72. *vers. Caterum hoc.* Velasc. *de privileg. pauper. q. 34. num.* 4. ubi alii, Barbosa cum pluribus *in cap. Sicut, num.* 2. 47. *distinct.*

Non solum Judex laicus, sed etiam Ecclesiasticus censuris constringere valet divites, ut eleemosynam indigentibus eroget. Sanch. Gregor. Lop. Bobadilla, & Hermosilla cum aliis, maxime ubi extrema necessitas premit. Barbosa ex multis *collect. cap. 1. num.* 4. *de empr. & vendit.* licet Bobadilla adnotet, quod non solent Ecclesiastici Judices se intromittere. Est quaestio, an pauperibus actio detur in divites? Quidam concedunt, praesertim extrema laborantibus necessitate. Alii per officium judicis duntaxat eleemosynas exigendas asserunt, de quo Sanch. *n.* 66. Sarmient. *sup.* & plures, quos pro utraque sententia cumulat Hermosilla *num.* 22. Sed Sanch. *distinct.* an petens extremam patiatur necessitatem, vel aliam. Priore casu actio competit, non posteriore. Quantitatem verò, quam exhibere debet dives conventus, pro suo arbitrio Judex definit, pensatis facultatibus divitis, & necessitate, & qualitate pauperis.

27 Quando dives in foro conscientiae erogare eleemosynam teneatur, fuse, ac egregie docent Sanch. *d. dub.* 5. Azor. *Institut. Moral. part. 2. lib. 12. cap. 7. cum seqq.* Greg. Lop. *in l. 11. gloss. 3.* Hermos. *ubi sup. num.* 20. *cum seqq.* Surd. *tit. 4. quest. 28.* praeter alios, quos refert Barbosa *collect. cap. Pasce, 86. distinct.*

28 Illud observatu dignum arbitror, quod si ad judicium vocatus pro eroganda eleemosyna, offerat egeno mutuam pecuniam, quâ sibi valeat subvenire, non liberabitur; nam nec in foro politisatisfacit obligationi largiendi eleemosynam, ut resolvunt plures apud Hermosill. *num.* 19. Dissentiunt tamen alii, quos recenset idem, & Barbosa *in d. cap. Sicut, num.* 4. & 5. Consule Sanch. pluribus agentem *d. dub.* 5. *ex num.* 45. Hæc licet ita sint, nunquam tamen agnovi divitem damnatum ad erogationem eleemosynæ pauperi in judicio postulanti. Adde quæ de paupere litigante cum divite quoad lites expensas exhibendas observavi *Practicar. cap. 6. n.* 27. & 28.

Verf. Hujus tandem publica pietatis.

29 Merces, sed victualia non sunt carius vendenda exteris, iterque agentibus, quàm incolis, ac indigenis, *l. 15. tit. 13. lib. 8. Recop. l. Animalia 18. C. de curs. public. lib. 12.* ubi Placita, Boer. *decif.* 69. *num.* 21. Aviles *in cap. 17. Prator. verb. Arazonables precios, n.* 24. Molin. *de just. & jur. disp.* 346. *num.* 1. Mexia *in pragmat. taxa panis, conclus.* 4. *num.* 21. Azeved. *in d. l. 15. Recop. num.* 1. Barbosa cum aliis *collect. cap. 1. num.* 1. *de empr. & vendit.* Bobadill. *Polit. lib. 3. cap. 4. num.* 32. Ad quod venditores cogi poterunt etiam per Judicem Ecclesiasticum. Barbosa cum aliis *num.* 8. Imò apud nos iter agentes propria autoritate capere possunt, justo, & communi pretio soluto, si venditores

ditores victualia subtrahant, nisi excessivum exhibeatur, *d. l. 15. Recopilar. ubi Azeved. num.* 5. Hermos. *in l. 3. gloss. 1. n. 83. tit. 5. p. 5.*

30 Aliquando tamen licebit pluris vendere advenis, quàm incolis, veluti si plures ad emendum concurrant, veluti in transitu Principis, aut si classis ad portum advenerit; nam emptorum frequentia pretia rerum auferunt, tunc siquidem fas erit vendere exteris carius, quàm indigenis, quanquam & ab his currens pretium exigere possent venditores. Molin. *sup. num.* 2. Lessius *de just. & jure, lib. 2. cap. 21. num.* 30. Trullench. *in Decalog. lib. 7. cap. 20. dub.* 6. *num.* 6. ubi cum aliis tradit, non prohiberi quod res vendatur extero pluris, idest pretio supremo, & incolæ infimo intra justitiae metas.

Ibi: Cujus opinio mihi verissima.

31 Quoad rem, de qua agimus, jurisdictio Ecclesiastica consuetudine extingui poterit, nisi Magistratus seculares abusu venditorum permiserint, impunitate concessa. In praxi Judices Ecclesiastici hujusmodi jurisdictione nequaquam utuntur. Boer. *d. decif.* 69. *num.* 21. Bobad. *sup. lib. 2. cap. 17. n.* 119. & 120.

Ad Num. 6.

32 Cives, & incolæ sterilitatis, ac penuria tempore preferendi sunt exteris in emptione tritici collecti ex agris intra terminos suæ civitatis, vel oppidi. Gregor. Lop. *in l. 15. gloss. 4. tit. 1. part. 1. Cancr. variar. part. 1. cap. 11. num.* 55. Bobadilla *Polit. lib. 3. cap. 3. n.* 54. Aviles *in cap. 17. Prator. verbo A razonables precios, num.* 36. Joan. de Platea *in d. l. Si quis per divinam, C. de aquaduct. lib. 11. Mieres de majorat. part. 1. q. 5. num.* 28. Hermosilla *in l. 3. gloss. 1. num.* 78. *tit. 5. part. 5.* Mexia *de pragmatic. taxa panis, conclus.* 5. *num.* 94. Mathienz. *in l. 1. gloss. 3. in fin. tit. 14. lib. 5. Recopilar. Guttier. Practicar. lib. 4. quest. 49.* A quibus dissentire videtur quoad jus nostrum regium Azeved. *in l. 28. tit. 18. lib. 6. Recopilar.* quatenus asseverat, non licere Magistratibus civitatum prohibere, etiam urgente necessitate publica, tritici extractionem ad alia regni oppida, sicut nec ceterorum victualium. Sed ea constitutio restringitur ut procedat, cum Respublica ex transportatione famis calamitatem non paritur. Avendañ. *de exequend. mandat. cap. 19. num.* 35. *vers. Et per supradicta, Bobad. ubi proximè.*

33 Cives non solum præponuntur in concursu ad emendum triticum & alimenta, sicut asserunt, sed etiam uti possunt jure retractus, ac eadem post traditionem à profelytis avocare pretio reddito, quod ipsi resolverunt. Bobadill. *sup. num.* 51. & 56. Mexia *n.* 113. Hermosill. *num.* 79. Avend. *ubi proximè, vers. Et ratione publica utilitatis, Azeved. in l. 7. n. 3. tit. 11. lib. 5. Recop. Guttier. sup. q. 50.* omnino videndus, qui docet civibus concedi retractum infra novem dies sicut in cæteris, qui simile jus habent ex Regiis Constitutionibus. Circa pretii restitutionem vide quæ de D. Covar. suo loco notantur, *n.* 38. *cum seqq.*

Ibi: Colonum volentem vendere fructu

34 Colonus venditurus fructus ex fundo locato perceptos, domino potius quàm alii justo pretio, *d. de Faria Novæ Addit. ad Covar.*

35 tio tradere debet. Est omnium ferè communis sententia, cui subscribunt Gregor. Lop. *in l. 55. gloss. 1. tit. 5. p. 5.* Cancr. *sup. n.* 52. Azeved. *n.* 2. Guttier. *q. 49. n.* 2. Mexia *n.* 112. Castill. *lib. 1. de usufruct. cap. 74. num.* 15. Joseph Ludovif. *Perus. dec. 24. in fin. Orosc. in l. Imperator. n. 16. ff. de pact. Narbona in l. 25. gloss. 15. n. 8. tit. 21. lib. 4. Recop. Hermos. in l. 55. gloss. 1. n. 5. tit. 5. p. 5. & alii quamplurimi apud ipsos.*

Verumtamen contrarium sustinet D. Covar. rectè probans, communem conclusionem nullo jure fulciri, nec colonum teneri ad fructus vendendos potius domino, quàm alii: cui accedunt nonnulli, quos refert Hermos. *num.* 6. Sed adeo recepta est præfata Bartoli opinio, ut in praxi ab illa recedere non sit tutum, ut sentiunt Guttier. & Mexia *ubi proximè.* Ea sic restringi debet, ut illud jus speciale duntaxat competat domino locanti, non conductori, qui fundum sublocat. Hermos. *num.* 11. Surd. *consil.* 205. *n.* 24. Gratian. *disceptat. cap. 149. num.* 10. Idem dicendum de cessionario, cum Hermosilla, Graziano, Mexia *num.* 112. & aliis.

Ibi: Nam et si emphyteuta ipseus rei

36 Emphyteuta in venditione fructuum quos ex re emphyteutica percipit, tenetur præponere dominum directi domini cæteris emptoribus pro eodem pretio. Ita tenent communiter Scribentes, ut Parlador. *different.* 109. *§. 1. n.* 5. & 6. ubi alios refert, asserens omnium esse communem opinionem. Sed contrarium cum D. Covar. tenent alii. Gratian. *n.* 8. Mexia *n.* 112. Valasc. *de jur. emphyt. q. 24. in fin.* quod verius videtur de jure, tametsi in vasallo aliud doceat Gregor. Lop. *in d. l. 55. Partit. gloss. 1.* quem cum aliquibus sequitur Hermosill. *in addit. ibi, n.* 7.

Verf. Secundo etiam Bartoli.

37 Ubi colonus juxta communem Bartoli sententiam cogitur domino fructus vendere, percipere debet pretium idem, quod alius offerebat, quanvis justum excedat, fraude cessante. Guttier. *d. q. 49. n.* 2. Mexia *n.* 113. *cum seqq.* Sed hoc oportet limitari quoties frumento, vel aliis fructibus pretium est legitime constitutum; nam si hoc, quod justum est, offerat dominus, præferri alii debet etiam plus exhibenti; nam in pretio legali nullus toleratur excessus, ita ut vel pro minimo actio competat laeso, sicuti ex pluribus observavimus supra *lib. 2. cap. 3. n.* 7. nec habenda est ratio damni venditoris, qui plaris vendundare poterat, cum iniquè aliquid ultra taxam perciperet, quod in utroque foro reddere tenebatur, ut prædiximus *d. n.* 7. Ita sentiunt Mexia *d. conclus. 5. num.* 124. & 125. Bobad. *sup. n.* 56. agentes de retractu, de quo paulò post.

Verf. Tertio mihi probatissimum.

38 Consule quos laudavimus supra, *n.* 32. qui hæc latè prosequuntur ad probandum jus prælationis illud competere civibus adversus externos & advenas, ubi annonæ necessitas instat.

Verf. Quarto, præmissa hac sententia.

Ubi civis intra modicum tempus judicis arbitrio definiendum, aut intra novendum à

perfecta venditione, ut videtur Guttier. *d. q. 50.* accedit retracturus frumentum extero venditum, tantum pretii nomine exhibere debet, quantum emptor numeravit venditori, tamen excessus intervenierit. Verum si ex intervallo, termino retractus elapso, advena, fame suadente communitatis, compulsus venundet frumentum, quod comparaverat, cum sit venditio à priorè omnino distincta, pretium iustum juxta tempus coactionis reddendum est illi, non inspecto an pluri, vel minoris emisset. Quæ D. Covarruv. nos edocet, cui consentiunt aliqui mox recensendi, & Guttier. *dicta quasi. 49. num. 2.*

39 Sed quid dicendum, si pretium lege præscriptum frumento, vel aliis fructibus contrahentes transgrediantur, & advena aliquid ultra taxam emens, persolverit, num civis tantum reddere tenebitur? De quo fuse Mexia *d. conclus. 5. ex num. 114.* qui fuse Mexia *Item in eo casu*, ita distinguunt. Aut venditor haberi potest, qui restituat quod supra pretium legale percepit; aut haberi nequit. Priorè casu retrahens solum tenetur solvere juxta taxam, posteriore etiam excessum præstabit, ne emptor duplici gravetur onere, & frumento carere, & partem pretii amittere. Sequuntur Hermos. *in l. 3. gloss. 1. n. 80. tit. 5. part. 5. Bobadill. sup. d. cap. 3. num. 56.*

40 Mihi sanè videtur distinctio D. Covar. tradita supra, *num. 38.* locum etiam obtinere, quanvis pretium frumenti legitimum existat, atque ita si civis retrahat, præcisè tenebitur ad solvendum pretium adhuc ultra taxam, quod advena pro frumento numeravit, sive venditor haberi possit, sive non rejecta Mexie distinctione; ipseque retrahens agere poterit adversus eum qui vendidit ultra taxam; quia emptor ex natura retractus indemnis debet relinqui perinde ac si nunquam emisset: nec cogendus est litigare, ac sumptus litis expendere, atque contra propriam venire conventionem, quod viros honestos dedecet. Nec imputandum est illi, quia ultra taxam emerit, quandoquidem suam vexationem redemit, cum dominus frumenti minoris vendere renuisset; aliàs si posset, minoris emerit.

41 Sed si non retractus jure, sed post non modicum tempus advena ob publicam egestatem frumentum ultra pretium legitimum emptum vendundare compellatur, si tunc taxa observetur, eam transgredi non licebit, nec exigere supra pretium currens, quanvis pluri emisset, secundum tradita *n. 38.* nam si valor frumenti augetur, lucrum excedens taxam, & pretium quod præstitit, perciperet; & sicut commodum, ita & damnum debet reportare, *l. Secundum naturam, de reg. jur.* quod in retractu locum non habebit, ubi duplex venditio non contrahitur, sed retrahens loco ejus qui emit, subrogatur.

Ad Num. 7.

42 Pietatis intuitu, ac religionis favore invitatus quisque vendere compellitur, veluti prædium urbanum, vel rusticum pro constructione, vel ampliatione Ecclesiæ, aut monasterii, sive hospitalis; summa enim ratio pro religione facit, *l. Sum persona 43. de religio. & sumpt. funer. Cujac. observat. lib. 3. cap. 22.* Faber *in ration. ejusdem legis.* Sic docent Molin. *de justin. & jure, disp. 341. n. 2.*

Sanch. *consil. moral. lib. 2. cap. 4. dub. 27. num. 1.* Trullench *in Decalog. lib. 7. cap. 20. dub. 21. n. 14.* Gregor. Lop. *in l. 3. gloss. 1. tit. 5. p. 5. Ant. Gom. variar. lib. 2. cap. 2. num. 51.* Mastrill. *decis. 280. num. 1.* Gasp. Anton. *Theaur. 99. forens. lib. 1. cap. 64. num. 6.* Ponte *de potest. Proreg. tit. de abundantia civit. §. 4. num. 1.* Cancer. *variar. part. 1. cap. 13. num. 132.* & penè innumeri, quos cumulant. D. Frass. *de Regio paron. Indiar. cap. 84. ex num. 84.* Barbosa *collect. l. In vitum, num. 4. C. de contr. empti. Hermos. in l. 3. gloss. 1. num. 32. tit. 5. p. 5.* qui duo latissime rem illustrant.

Sed hic observare placet nonnulla. Primum, 43 an Ecclesia cogatur vendere propter alterius utilitatem? Affirmativam sustinet Hermos. *num. 50.* Barbosa *num. 11.* Negativam Valenzuela *conf. 18.* Distinguit Mastrill. *sup. a n. 88.* ut Ecclesia minus privilegiata compelli possit, magis privilegiata postulante. De quo etiam consulendi Giurba *decis. 86. num. 15.* Ricc. *decis. 59. part. 3.* Videtur maximè inspiciendum quanta sit necessitas Ecclesiæ petentis, & quale præjudicium negantis. Secundum, quod Nobilis non tenetur vendundare Ecclesiæ favore domum antiquam familie illustris. D. Frass. cum aliis *num. 70.* Contrà tenent ex nonnullis Barbosa *num. 10.* Hermos. *n. 49.* Sed durus sermo hic videtur, etsi Religioni favorabilis. Vide infra, *n. 59.* Tertio ambigi solet, utrum ex hac vel alia simili causa coactus si aliquis vendat gabellam, vulgò *alcavala*, pendere astringatur? Et non deberi ex multis probat Sanch. *d. dub. 27. n. 2.* Parlador. *quotidianar. lib. 1. cap. 3. n. 17.* Mathienz. *in l. 7. gloss. 3. n. 18. tit. 1. lib. 5. Recop. & est communis.* Dissentiunt tamen aliqui, ut Lasfarte *de decim. vendit. cap. 19.* Guttier. *de gabell. quest. 22.* Hermos. *in l. 3. gloss. 6. in fin. tit. 5. p. 5.* ubi concludit, venditori absque onere gabellæ justum pretium relinquendum, ultra quod emptor gabellam exsolveret.

Ad Num. 8.

Ob publicam utilitatem privatus vendere con- 44 stringitur ædes, agrum, & alia hujuscemodi, ut ad carcerem, mœnia, vel horrea publicæ annonæ ædificanda, vel ut furca collocetur: quod prænotavi *sup. n. 2.* ac tenent proximè laudati, *num. 42.* & plurimi apud D. Frass. *n. 66.* & Bobadill. *Poliic. lib. 3. cap. 5. num. 26.*

Ibi: Septimò eadem opinio.

Nemini licet sic ædem ædificare, ut è fenestris 45 prospicere valeat interiorum Religioforum, aut Monialium habitationem, de quo Hermosill. *d. gloss. 1. n. 44. cum seqq.* Padilla *in l. Altius, n. 20. C. de servit. & aqua, Ant. Gom. in l. 46. Taur. ex num. 5. & 9.* Quod altitudo ædificii privati noceret Ecclesiæ, aut alii pio loco, cogereur dominus vendere servitutem altius non tollendi, Molin. *disp. 341. num. 2.*

Verf. Caterùm si contro-versiam.

Communem sententiam traditam supra, *n. 42.* Ie. Covar. impugnat, ac ejus fundamenta evertere intendit, ut ostendat, nullo jure probari. De intellectu legis *Locum 17. de usufruct.* videndus Anton. Fab. *in rational. ibi.*

Verf.

Verf. Item communis sententia.

Ad *l. 2. §. Locum, de religio. & sumpt. funer.* vide Fab. *in ration. ibi, & in d. §. Locum.*

Verf. Sic nec Jurisconsulti locus.

46 Ad legem *Si quis sepulchrum, de religio. & sumptib. funer.* consule Fab. *in rational.* Anton. Gom. *variar. lib. 2. cap. 2. num. 51.* Padilla *in l. per agrum, n. 15. C. de servit. Valenzuela conf. 18. a num. 6.* Verum si vicinus adire non valeat suum fundum, nisi transeat per alienum, compelli potest dominus ad vendendam servitutem itineris, ob publicam utilitatem, ne cultura impediatur. Hermos. ex aliis *in l. 3. gloss. 1. num. 23. tit. 5. p. 5.* Cevall. *commun. contra commun. q. 906. num. 350.* Boër. *decis. 322.* Urfill. *ad Afflic. decis. 265. n. 113.* Barbosa *collect. d. l. In vitum, n. 19.*

Verf. Rursus quod attinet.

47 Quanquam dominus vendere servum cogi non possit, cui libertas ab alio est relicta, si tamen aliquis communem habens servum, ei concesserit libertatem, compelletur alter dominus partem, quam obtinet, pro justo pretio cedere. Molin. *de just. & jur. disp. 341. num. 3.* Cujac. *ad tit. C. de commun. serv. manumiss. Gregor. Lop. in l. 2. gloss. 2. tit. 2. p. 4.* Anton. Gom. *var. lib. 2. cap. 2. num. 51.* *verf. Secundo infero*, Pichard. *in §. ult. num. 6. Inst. de donat. Hermosill. in l. 3. gloss. 3. num. 1. tit. 5. part. 5.* Didac. Perez *in l. 2. ad fin. verf. Secundus casus, tit. 23. lib. 2. ordinam. Azeved. in l. 5. num. 6. tit. 13. lib. 8. Recop. Cevall. ubi proximè, quod probatur ex l. 3. tit. 5. part. 5. & §. fin. Institut. de donat. & procedit tamen cupiens servum fieri liberum, minimam partem in eo habeat. Anton. Gom. *in l. 70. Taur. num. 27.* Hermos. *n. 2.**

48 Jure nostro Regio libertatis favore dominus servum Maurum vendere compellitur, quoties opus sit, ut captivus Christianus redimatur, *l. 3. tit. 11. lib. 1. Recopilat. Molin. d. disp. 341. n. 3.* Barbosa *ubi proximè.*

49 Ex decisione dictæ legis *1. C. de comm. serv. manumiss.* inferitur communiter, quod si quis habens domum communem, intendat in eo loco Ecclesiam, aut alium pium ædificium erigere, compelletur socius partem suam justo pretio vendere: quod D. Covarruv. obiter præmisit *num. 7.* & hic tacitè probat, & expressè sic tenent Gregor. Lop. *in l. 2. gloss. 2. tit. 22. part. 4.* Anton. Gom. *d. num. 27. verf. Ex quo inferi ibi,* Hermos. *sup. num. 3.* & alii.

Verf. Sexta ratio poterit refelli.

50 Adde Anton. Gom. *ubi proximè*, Morl. *Empor. Jur. tit. 9. quest. 1. a num. 7.* ac per me tradita *n. 2.* Sed dubium non est, quin propter utilitatem, & decorem civitatis plura cum privatorum detrimento sint jure recepta, *l. 1. de tign. injunct. l. 16. tit. 2. p. 3. l. 16. tit. 14. part. 7.* quod fuse prosequitur Hermosilla *in l. 3. gloss. 1. num. 10. cum seqq. tit. 5. part. 5.* Judicis tamen arbitrium versabitur in æstimanda publica utilitate, ne passim propter illam nimium privatus sustineat incommodum.

D. de Faria Nova Addit. ad Covar.

Verf. Ultima prioris sententia.

De his *sup. num. 45.* Jure communi licet cuique ædem pro libito extollere, etsi vicinis noceat, *l. Altius 8. C. de servit. & aqua*, cum similibus quas refert Pichard. *in §. Etsi quidem, n. 2. Instit. de rer. divis. Greg. Lop. in l. 25. gloss. ult. tit. 32. part. 3.* Anton. Gom. *in l. 46. Taur. num. 7.* Id limitatur, si parvo animo ad æmulationem ædificium erigatur, ut aëri, aut luminibus impedimentum fiat, vel ut è fenestris interiora domus prospiciantur, *l. 1. §. Denique Marcellus, de aqua publ. arcend. l. 3. de operib. public. Ant. Gom. loco citato, verf. Adde tamen, Menoch. de arbitrar. casu 156. num. 5.* Petr. Greg. *Synagm. lib. 4. cap. 10. n. 7.* Mascard. *de probat. concl. 621. num. 17.*

In Urbe facultas altius tollendi fuit coarctata ex lege Julia ad septuaginta pedes, ac postea ex Trajani constitutione ad sexaginta, ut colligitur ex *l. 1. C. de ædific. priv. ubi observant Cujacius, & Pichardus ubi proximè.*

Jure nostro Regio stabilitum est, ne quis valeat sic ædificium extollere, ut vicinarum ædium interna prospiciat, *l. 25. in fin. tit. 32. p. 3. ibi: E puede la alzar quanto se quisiere, guardándose toda via que non desculra mucho las casas de sus vecinos.* Quam constitutionem optimam dixit Gregor. Lop. *ibi, gloss. fin.* quoniam expedit ne quæ in occulto domus eventuræ, vicinis pateant, quod maximè in monasteriis observandum.

Verf. His tandem explicitis.

Princeps jure poterit imperare, ut quisque domum venundet pro constructione templi, seu monasterii, vel pro ejus ampliatione, quod Religionis, ac publicæ utilitatis favore receptum est. Gratian. *d. secp. cap. 742. num. 25.* Morla *Empor. Jur. tit. 9. quest. 1. num. 9. & 10.* Cabed. *Lustan. decis. 105. num. 5.* & regulariter Princeps compellere valet subditos ad vendendum, suadente publica utilitate. Hermosilla cum aliis *d. gloss. 1. num. 30.* & ita sentiunt omnes laudati supra, *num. 42.*

Ibi: Alioqui absque justa causa.

Principi non licet subditum dominio rei propriae privare, etiam justo pretio reddito, nisi justa intercesserit causa, de quo supra, *cap. 6. num. 17.* & *Practiar. cap. 2. n. 24.* Cevall. latissime *comm. cont. comm. q. 906. ex n. 4.*

Verf. Secundò mihi videtur.

Ut Ecclesia Cathedralis, aut Parochialis condatur, aut ampliatur, ubi ampliatione est opus, etiam Magistratus cogere valet dominum, ut ædificium, vel aream pro justo pretio alienet. Barbosa *in collect. l. In vitum, n. 12. C. de contr. empt. Caroc. decis. 26. n. 17.* Gratian. *sup. n. 26.* quibus addendi recens *sup. n. 42.* qui indistinctè tenentur, ad inædificationem Ecclesiæ compelli dominum, ut ædes, vel aliud ædificium vendat, non desiderantes Principis auctoritatem: nec discrimen constituunt inter Ecclesias Episcopalem seu Parochialem, & alias, sicut D. Covar. agnoscit.

Q 2 Verf.